

roda, ujamčena međunarodnim ugovori . . . Politika naša zahtjeva, da Hrvati žive državno ne u ili pod Austrijom, nego uz Austriju . . . Sabor državni Hrvatah, a ne kakovi zajednički austrijski rajhsrati, senati, delegacije, parlamenti itd. da rešivaju nad kervlju i novcem našim; — da se riešiva izključivo voljom naroda hrvatskoga: da li je pravedno, i da li nam je korisno Austriju u ovom ili onom pitanju hrvatskom kervlju i novcem poduprieti i pomoći? Pa ako da, koliko bi se imalo u tu sverhu narodnoga novca i kervi dopitati?«¹⁷⁾

U tim izmijenjenim okolnostima sve se više uviđa ekonomska zarobljenost Hrvatske, sve je jača opozicija protiv Nagodbe i sve se jače naglašava potreba financijalne samostalnosti, pridizanje domaće privrede, kao i potreba sudjelovanja najširih slojeva u političkom životu. I dok su ranije političke stranke mimoilazile ova pitanja u svojim programima, sada »Najprečom svojom i neodgodivom zadaćom smatra hrvatska stranka prava: reformu današnjeg izbornog reda, dalje promjenu današnje financijalne nagodbe s Ugarskom, i to tako, da Hrvatska dobije podpunu svoju financijalnu samostalnost, zatim zaštitu seljačkog posjeda, obrtničkog i radničkog stališa i lične slobode; napokon podpunu slobodu štampe i udruživanja«¹⁸⁾

U isto vrijeme nastaje i razlikovanje interesa pojedinih skupina tako, da pod konac 1903. postoji u Hrvatskoj dvanaest političkih stranaka: narodna stranka (mađaroni), hrvatska stranka prava, Star-

¹⁷⁾ Evgenij Kvaternik, op. cit. str. 31 i 40.

¹⁸⁾ Rezolucija »Hrvatske stranke prava« od 29. I. 1908.